

**МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ ТА СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УКРАЇНІ**

У статті розглянуто теоретично-організаційні та правові аспекти функціонування міжбюджетних відносин в Україні, надано авторський підхід до упорядкування принципів та методів бюджетного регулювання, згідно з якими повинна функціонувати сучасна система міжбюджетних відносин та забезпечувати бюджетне регулювання. На основі оцінки вітчизняної практики та світових тенденцій міжбюджетного регулювання запропоновано можливі напрями його покращення в сучасних економічних умовах розвитку України.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, бюджетне регулювання, принципи бюджетного регулювання, методи бюджетного регулювання, міжбюджетні трансферти.

FORKUN I., GORDEEVA T.
Khmelnitsky National University

**INTER-BUDGETARY RELATIONS AND SYSTEM OF BUDGETARY REGULATION
IN UKRAINE**

The aim of the research – to study the theoretical and legal basis for the functioning of inter-budgetary transfers and to assess the practice of their distribution as a tool of budgetary regulation in Ukraine. The article deals with the theoretically-organizational and legal aspects of the functioning of inter-budgetary relations in Ukraine, the author's approach to the normalization of the principles and methods of budget regulation, according to which the modern system of inter-budgetary relations and the budget regulation should be implemented, is presented. The analysis of the effective indicators of the distribution of inter-budgetary transfers is carried out and on this basis, the problem issues that need further research are identified. It is shown that the role of intergovernmental transfers is increasing due to the increase of their volumes. Thus, as a result on the basis of evaluation of domestic practice and world trends of inter-budgetary regulation, possible directions of its improvement in the current economic conditions of Ukraine's development are proposed.

Key words: inter-budgetary relations, budgetary regulation, principles of budgetary regulation, methods of budgetary regulation, inter-budgetary transfers

Постановка проблеми. Рівень економічного розвитку різних територій будь-якої держави, а отже і фінансові ресурси, що утворюються в результаті ділової активності цих територій, є нерівномірними, що обумовлено об'єктивною реальністю. В той же час, відповідно до принципів єдності та субсидіарності бюджетної системи, що декларують єдині підходи до регулювання бюджетних відносин та максимально можливе наближення надання гарантованих послуг за рахунок бюджетних коштів до їх безпосереднього споживача – громадянина країни, виникає потреба згладжування зазначеної нерівномірності. Виходячи з цього, держава бере на себе роль регулятора в системі міжбюджетних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми міжбюджетних відносин та бюджетного регулювання постійно були і нині перебувають у центрі уваги науковців та практиків, таких як М. Артус, В. Андрущенко, В. Базилевич, С. Буковинський, О. Василик, Н. Велентейчик, М. Гаман, В. Дем'янишин, Я. Казюк, М. Карлін, О. Кириленко, Л. Костирко, О. Крайник, М. Крупка, М. Кульчицький, Л. Лисяк, І. Луніна, І. Лютий, Л. Омелянович, В. Опарін, К. Павлюк, В. Федосов, І. Чугунов, О. Шишко, С. Юрій та інші.

Проблеми використання міжбюджетних трансфертів як інструменту бюджетного регулювання з метою фінансового вирівнювання в зарубіжних країнах розглядається в дослідженнях представників провідних економічних шкіл: Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, Дж. Тобіна, А. Пігу, С. Фішера, Дж. Хікса. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, у зв'язку зі змінами, що вносяться до Бюджетного та Податкового кодексів, і в світлі забезпечення ефективності управління бюджетними ресурсами в умовах децентралізації, питання реформування системи міжбюджетних відносин та бюджетного регулювання залишаються актуальними та потребують усестороннього дослідження з метою підвищення ефективності бюджетів усіх рівнів.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретико-правових засад функціонування та оцінка практики розподілу міжбюджетних трансфертів як інструменту бюджетного регулювання в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна модель економічного розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів вимагає теоретичного переосмислення та практичного дослідження місця і ролі бюджету, збалансування його доходної та видаткової частин, забезпечення міжбюджетного регулювання з метою найбільш повного виконання покладених на органи виконавчої влади функціональних повноважень та наближення надання гарантованих послуг за рахунок бюджетних коштів до їх безпосереднього споживача.

Бюджет є інструментом реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення життєдіяльності суспільства, і насамперед процесів розподілу та перерозподілу валового внутрішнього

продукту між різними верствами населення, окремими господарськими структурами й територіями; забезпечення виконання завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду; стимулювання ділової та інвестиційної активності; підтримання рівня зайнятості; стабілізації економіки держави загалом.

Бюджетна система України доволі чутлива до впливу як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що знижують ефективність механізмів бюджетного регулювання.

Механізм бюджетного регулювання – це набір економічних методів, прийомів, нормативів і правових норм, дія яких націлена на реалізацію принципів бюджетного устрою країни і забезпечення відповідності повноважень на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами за бюджетами, та фінансових ресурсів, якими має бути підкріплене виконання цих повноважень.

Потрібно зазначити, що принципи бюджетного регулювання відносин вужчі за значенням ніж принципи бюджетної системи. У зв'язку з цим принципи бюджетного регулювання необхідно розглядати як продовження принципів бюджетної системи, оскільки вони лише частково проявляють якості, притаманні усій бюджетній системі.

Систему принципів бюджетного регулювання надано на рис. 1.

Розмежування та закріплення джерел мобілізації доходів державного та місцевих бюджетів, в першу чергу, стосується закріплення податків та зборів за конкретними місцевими бюджетами, а також розмежування всіх видів видатків між бюджетами різних рівнів на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання гарантованих послуг та наближення їх до безпосереднього споживача. Воно ґрунтується на розмежуванні функцій держави між різними рівнями влади: з центрального бюджету фінансуються видатки загальнодержавного характеру, з відповідних місцевих бюджетів – видатки регіонального призначення [1].

Система міжбюджетного розподілу доходів доповнюється їх бюджетним регулюванням. Бюджетне регулювання доходів – це надання коштів із загальнодержавних дохідних джерел, що закріплені за бюджетами вищих рівнів, бюджетам нижчих рівнів з метою їх збалансування на необхідному для виконання планів економічного та соціального розвитку певної території рівні.

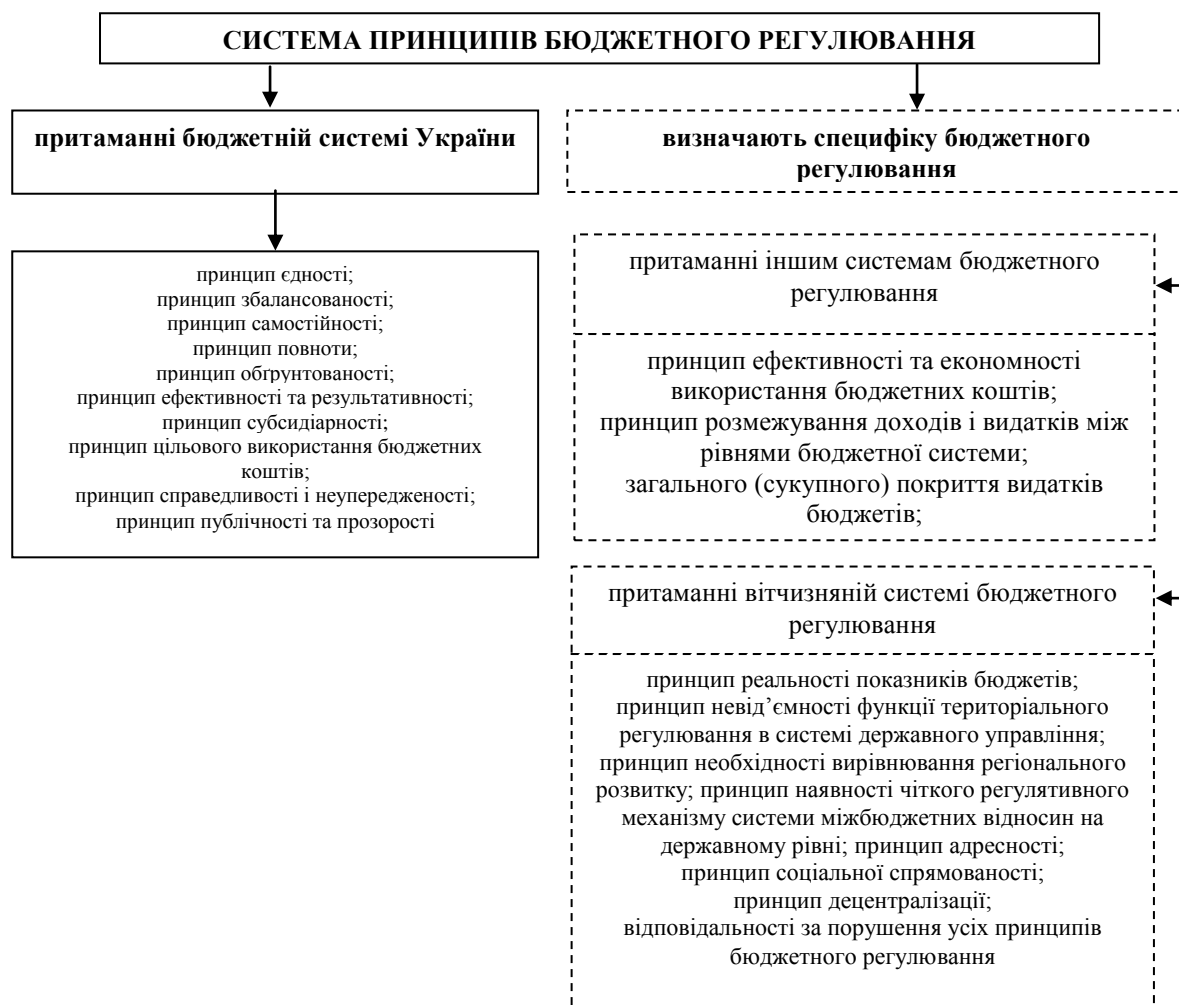

Рис. 1. Система принципів бюджетного регулювання

Вибір методів бюджетного регулювання залежить від того, яким чином розмежовані доходи між рівнями бюджетної системи у відповідності із поділом повноважень між державною виконавчою владою і місцевим самоврядуванням. Методи бюджетного регулювання, що використовуються у бюджетній практиці України, наведені у рис. 2.

Міжбюджетні трансферти відносяться до методів бюджетного регулювання, які в сучасних умовах займають важливе місце в процесі бюджетного регулювання. З набранням чинності Бюджетного кодексу України вони стають одним із основних методів бюджетного регулювання, що відповідає досвіду зарубіжних країн. Останніми роками спостерігається стійка тенденція зростання ролі бюджетних трансфертів, їх частка в сукупних доходах місцевих бюджетів постійно зростає.

Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Статтею 96 Бюджетного кодексу України визначено такі види міжбюджетних трансфертів [1]:

- базову дотацію (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- субвенції – міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції;
- реверсну дотацію (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- додаткові дотації.

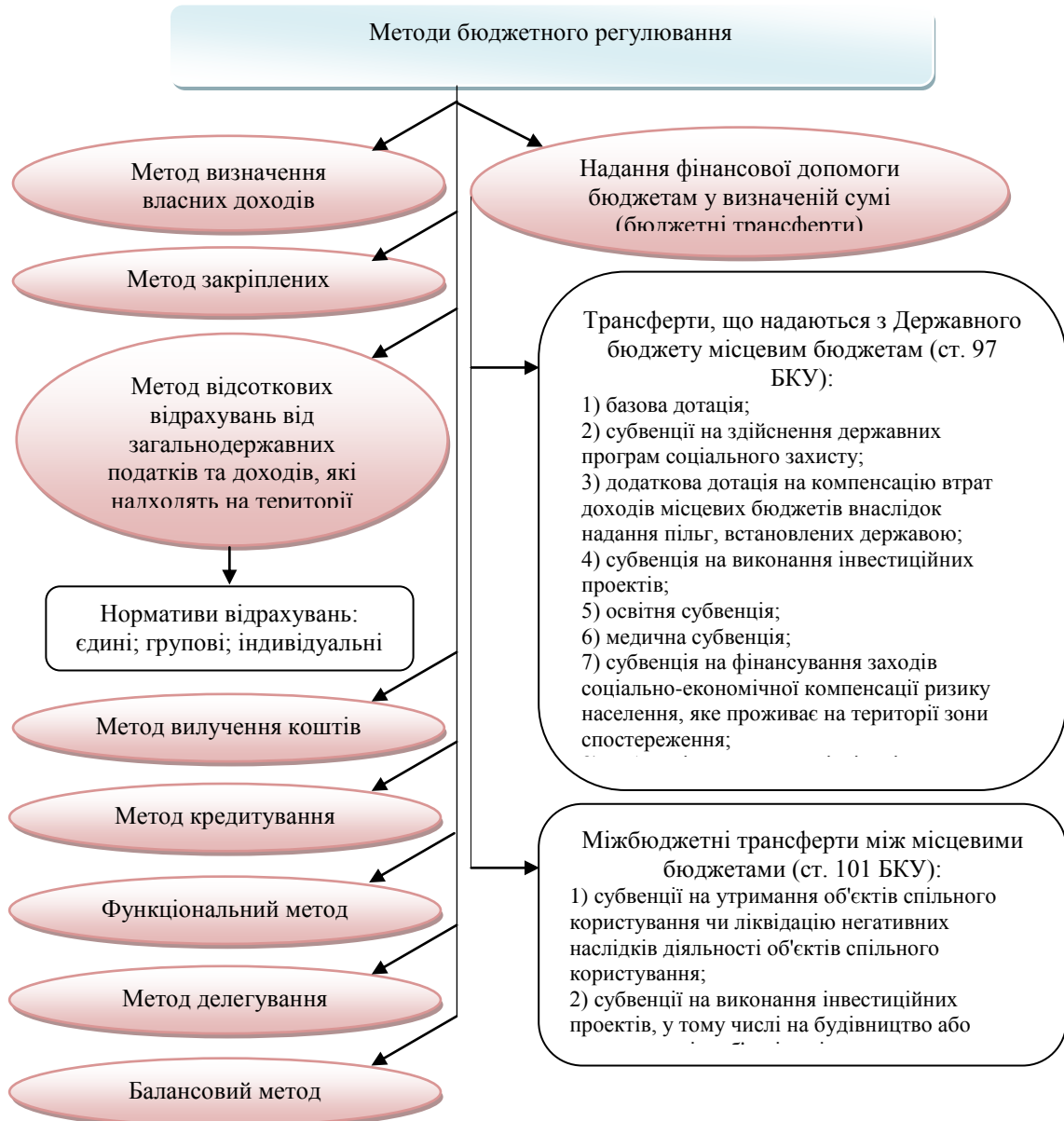

Рис. 2. Методи бюджетного регулювання

Починаючи з 2015 року Україна в рамках прийнятої Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [2] проводить докорінні зміни у системі влади на всіх

рівнях, що направлені на здійснення реальних кроків до гармонізації економіки, підвищення фінансової спроможності та стійкості державних фінансів до сучасних викликів внутрішнього та зовнішнього середовища, адаптації законодавчого забезпечення до європейської моделі розвитку загалом.

Незважаючи на отримання окремих позитивних результатів реформи бюджетної децентралізації, актуальними залишаються питання формування та виконання місцевих бюджетів. Насамперед це обумовлено відсутністю змін до головного закону держави – Конституції України, а також низки законів щодо адміністративно-територіальної реформи та незавершеністю процесу об'єднання територіальних громад, що негативно впливає на збалансованість та системність бюджетного процесу.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне здійснити аналіз практики міжбюджетного регулювання в частині надання міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету України до місцевих бюджетів (табл. 1).

Таблиця 1

Міжбюджетні трансферти, що надійшли з державного бюджету до місцевих бюджетів за 2014–2016 роки [3]

Міжбюджетні трансферти, всього по роках	Річний план, млн грн.	Факт, млн грн.	Виконання, %
2014 рік	137 588,3	130 600,7	94,9
2015 рік	176 403,9	173 980,0	98,6
2016 рік	196 743,3	195 395,3	99,3

За даними табл. 1 бачимо, що загальний обсяг та відсоток виконання міжбюджетних трансфертів демонструє тенденцію зростання в фактичних їх обсягах виконання. А також в структурі доходів місцевих бюджетів частка міжбюджетних трансфертів скорочується: у 2015 р. – 59,1 %, а у 2016 р. – 53,4 % (рис. 3).

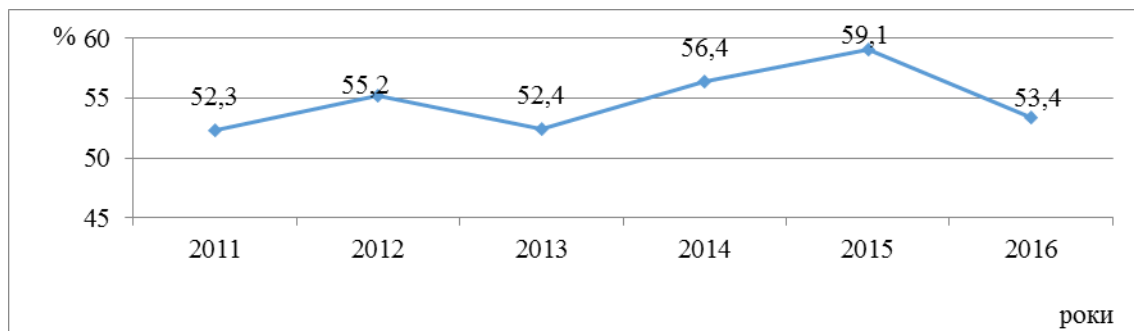

Рис. 3. Частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів

Аналізуючи показники до запровадження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади і період її імплементації, спостерігаємо в 2015 році значне зростання частки міжбюджетних трансфертів в структурі доходів місцевих бюджетів, а в 2016 році – 53,4%, що відповідає усередненому показнику дореформеного етапу (2011–2013 рр.).

Причиною такої тенденції є недостатність темпів приросту власних доходів місцевих бюджетів за рахунок наданих додаткових джерел, що закріплені та врегульовані відповідно до змін в чинному законодавстві. Нерозв'язаними залишаються питання фінансування делегованих повноважень, які не покриваються додатковим фінансовим ресурсом, що знижує якість надання таких послуг на місцях. Крім того, на забезпечення виконання завдань реформи бюджетної децентралізації негативно впливає незавершеність процесу добровільного об'єднання територіальних громад [4].

Дослідимо більш детально структуру розподілу міжбюджетних трансфертів на рівні територіально-адміністративних одиниць, а саме обласних бюджетів.

У таблиці 2 надано розподіл дотацій на рівні обласних бюджетів України у 2015–2017 роках.

За даними таблиці 2 можна зробити висновок, що більшість – 18 з 24 – обласних бюджетів є реципієнтами бюджетних коштів, оскільки отримують базову дотацію. І лише 6, тобто 25%, є донорами, що забезпечують фінансові можливості для перерозподілу коштів від надходження основних прямих податків – ПДФО та податку на прибуток. Донорами бюджетних коштів є обласні бюджети Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Київської, Полтавської та Харківської областей. Слід відмітити серед областей-реципієнтів позитивну динаміку до зменшення обсягів базової дотації з моменту її введення (2015 рік), що свідчить про підвищення фінансової спроможності адміністративно-територіальних одиниць в результаті проведення фінансово-бюджетної децентралізації.

З метою дотримання принципу соціальної спрямованості та запровадження єдиних підходів до визначення обсягів фінансування закладів охорони здоров'я та освіти, окрім перерозподілу податкових

надходжень, запроваджено механізм надання освітньої та медичної субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам.

Таблиця 2

Розподіл дотацій на рівні обласних бюджетів України у 2015–2017 роках [5]

У тисячах гривень

Обласні бюджети	Базова дотація			Реверсна дотація		
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Вінницька обл.	72 812,1	46 095,6	41 477,5	0,0	0,0	0,0
Волинська обл.	76 153,3	69 437,7	60 169,5	0,0	0,0	0,0
Дніпропетровська обл.	0,0	0,0	0,0	325 281,2	392 048,9	453 342,0
Донецька обл.	0,0	0,0	0,0	254 627,5	65 816,0	27 775,8
Житомирська обл.	58 270,3	39 994,7	41 317,4	0,0	0,0	0,0
Закарпатська обл.	115 785,1	99 510,7	106 142,3	0,0	0,0	0,0
Запорізька обл.	0,0	0,0	0,0	14 973,2	40 872,9	81 298,2
Івано-Франківська обл.	90 873,8	101 005,0	115 496,7	0,0	0,0	0,0
Київська обл.	0,0	0,0	0,0	36 575,2	45 023,7	58 693,7
Кіровоградська обл.	34 846,2	23 950,4	27 358,7	0,0	0,0	0,0
Луганська обл.	24 823,0	15 132,0	21 540,3	0,0	0,0	0,0
Львівська обл.	44 898,1	15 859,0	29 022,2	0,0	0,0	0,0
Миколаївська обл.	33 120,6	34 823,3	25 782,7	0,0	0,0	0,0
Одеська обл.	10 232,0	13 012,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Полтавська обл.	0,0	0,0	0,0	81 448,6	19 351,8	28 324,2
Рівненська обл.	72 427,6	58 492,3	67 367,5	0,0	0,0	0,0
Сумська обл.	8 459,5	13 019,5	16 050,6	0,0	0,0	0,0
Тернопільська обл.	68 798,8	54 096,9	90 832,8	0,0	0,0	0,0
Харківська обл.	0,0	0,0	0,0	4 520,1	12 237,0	2 813,0
Херсонська обл.	76 984,1	61 244,4	70 728,8	0,0	0,0	0,0
Хмельницька обл.	75 863,1	45 044,5	52 755,6	0,0	0,0	0,0
Черкаська обл.	36 385,8	26 135,9	21 884,3	0,0	0,0	0,0
Чернівецька обл.	87 723,1	77 942,7	96 841,6	0,0	0,0	0,0
Чернігівська обл.	46 134,4	31 854,2	24 383,0	0,0	0,0	0,0
Всього по обласних бюджетах	1 034 590,9	826 650,8	909 151,5	717 425,8	575 350,3	652 246,9
Всього по Україні	5 357 985,4	4840266,7	5 911 564,6	3 644 169,9	3 114 876,5	3 922 882,5

У таблиці 3 надано розподіл зазначених субвенцій на рівні обласних бюджетів України у 2015–2017 роках. Дані таблиці демонструють тенденцію стабільного зростання обсягів освітньої та медичної субвенції з моменту їх введення у практику бюджетного регулювання – з 2015 року, що пояснюється, в першу чергу, зростанням протягом даного періоду соціальних стандартів, а саме мінімальної заробітної плати та оплати праці першого тарифного розряду, від якого залежать посадові оклади працівників закладів охорони здоров'я та освіти. Отже, навіть в умовах задекларованої децентралізації, проаналізовані субвенції слугують інструментом централізованого впливу.

Питома вага освітньої та медичної субвенції по кожному обласному бюджету незначно коливається – плюс-мінус 1% – протягом аналізованого періоду (табл. 4). Відмінності ж у обсягах субвенцій в розрізі обласних бюджетів пояснюються кореляцією розміру субвенції зі щільністю населення регіону, оскільки субвенції розраховуються, виходячи з кількості споживачів послуг, що надаються за бюджетні кошти.

Розглядаючи систему міжбюджетних відносин через призму бюджетного вирівнювання, в світовій практиці виділяють чотири основні моделі: німецьку, американську, канадську та модель міжбюджетних відносин, що склалася в унітарних державах [6].

Німецька модель орієнтується на вирівнювання податкового потенціалу федеральних земель як основного чинника згладжування горизонтальних бюджетно-податкових диспропорцій. Міжбюджетні відносини базуються на «загальних» податках, надходження від яких розподіляються між усіма її рівнями, при цьому здійснюється їх частковий перерозподіл – так, щоб скоротити розрив між «багатими» і «бідними» землями. Пряма фінансова допомога з вищих рівнів бюджетів відносно невелика, однак існують численні і досить великі федеральні та спільні програми регіонального розвитку.

Розподіл освітньої та медичної субвенцій на рівні обласних бюджетів України у 2015–2017 роках [5]

У тисячах гривень

Обласні бюджети	Освітня субвенція			Медична субвенція		
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Вінницька обл.	157 412,8	161 864,1	944 872,6	730 136,8	752 599,0	944 872,6
Волинська обл.	202 249,2	191 147,5	606 618,8	456 292,1	487 469,3	606 618,8
Дніпропетровська обл.	423 548,7	421 734,1	1 945 059,3	1 507 670,1	1 551 668,9	1 945 059,3
Донецька обл.	576 938,2	314 385,2	1 194 635,4	2 054 244,1	963 376,1	1 194 635,4
Житомирська обл.	168 514,1	154 635,6	746 486,2	569 476,4	597 634,8	746 486,2
Закарпатська обл.	118 721,8	100 431,7	730 821,6	543 938,9	589 091,2	730 821,6
Запорізька обл.	412 317,4	392 853,6	1 071 357,4	820 121,4	876 740,0	1 071 357,4
Івано-Франківська обл.	145 872,5	136 080,1	835 593,6	612 041,5	672 203,6	835 593,6
Київська обл.	111 453,8	112 481,3	1 025 187,2	778 159,2	810 574,8	1 025 187,2
Кіровоградська обл.	142 788,8	140 011,5	580 229,8	455 024,8	463 267,4	580 229,8
Луганська обл.	283 677,1	286 184,8	412 114,5	1 042 083,4	346 021,8	412 114,5
Львівська обл.	283 805,5	278 420,2	1 473 377,7	1 134 276,9	1 177 424,6	1 473 377,7
Миколаївська обл.	263 311,6	257 393,0	687 165,6	529 451,4	548 778,1	687 165,6
Одеська обл.	269 758,0	292 454,3	1 408 630,8	1 077 138,3	1 144 289,4	1 408 630,8
Полтавська обл.	201 902,0	192 358,4	840 499,0	670 371,8	674 205,4	840 499,0
Рівненська обл.	166 144,1	169 740,5	665 381,9	505 964,1	532 444,6	665 381,9
Сумська обл.	128 008,1	123 504,3	676 171,5	518 841,4	543 223,7	676 171,5
Тернопільська обл.	109 714,6	110 357,4	619 369,5	475 712,3	499 092,5	619 369,5
Харківська обл.	320 091,7	314 508,4	1 600 750,9	1 256 145,9	1 277 828,6	1 600 750,9
Херсонська обл.	177 510,6	173 637,7	617 125,7	486 821,0	496 911,2	617 125,7
Хмельницька обл.	182 544,4	182 625,0	777 213,6	595 442,3	625 214,3	777 213,6
Черкаська обл.	174 849,4	173 591,2	770 798,5	582 285,1	626 943,2	770 798,5
Чернівецька обл.	100 822,2	95 764,4	519 436,8	405 381,3	415 811,7	519 436,8
Чернігівська обл.	152 604,0	138 739,3	642 513,2	492 349,7	523 929,6	642 513,2
Всього по обласних бюджетах	5 274 560,6	4 914 903,6	21 391 411,1	18 299 370,2	17 196 743,8	21 391 411,1
Всього по Україні	43 443 228,3	44 844 696,5	52 593 109,7	46 177 023,60	44 433 709,8	55 540 108,4

Американська модель бюджетного вирівнювання характеризується високою децентралізацією бюджетної системи, ґрунтується на чіткому розмежуванні бюджетно-податкових повноважень між рівнями влади, включаючи розмежування податкових джерел. Суб'єкти міжбюджетних відносин володіють широкою фінансовою самостійністю, що дає їм право встановлювати так звані «свої» податки. У результаті зростає відповідальність кожного рівня влади і, особливо, місцевого за забезпечення населення необхідним набором державних послуг.

Канадська модель організації міжбюджетних відносин (реалізується в Канаді, Швейцарії, Австрії) використовує одночасно елементи німецької й американської моделей. Вона ґрунтується на використанні нецільових трансфертів, що вирівнюють, а також цільових грантів. Трансферти, які вирівнюють, забезпечують кожному суб'єктові середній рівень бюджетного доходу за умови застосування середніх ставок по кожному з дохідних джерел та гарантують всім суб'єктам стандартний рівень витрат. Як основний критерій для надання трансфертів, що вирівнюють, приймається показник чисельності населення.

Четверта модель організації міжбюджетних відносин характерна для унітарних держав (Японія, Швеція, Данія й інші країни) активно застосовують схеми фінансового вирівнювання у відносинах між центром і муніципалітетами. Трансферти, що вирівнюють, у цій моделі визначаються як різниця між базовими фінансовими потребами і базовими фінансовими доходами, причому вони не пов'язані з фактичним виконанням територіальних бюджетів.

Незважаючи на наявне у світі різноманіття моделей міжбюджетних відносин, ідеальної моделі не існує. Кожна країна обирає в різних моделях саме ті елементи, які у конкретних специфічних умовах можуть дати найбільший ефект за існуючої в цій країні політичної та економічної ситуації.

Модель бюджетного вирівнювання, що реалізується в Україні, є комбінованою. Визначення обсягів міжбюджетних трансфертів в Україні та їх розподіл базується на формульному підході, який передбачає врахування вхідних нормативів витрат, і лише окремі з них використовують показник на душу населення для формули розрахунку трансферту. Україна має високий показник вирівнювання потреб і в той же час, у порівнянні з іншими країнами, низький показник вирівнювання ресурсів, що означає низьку орієнтацію міжбюджетних трансфертів на вирівнювання податкоспроможності органів місцевої влади та забезпечення горизонтального вирівнювання фіскальних ресурсів [7].

Розподіл освітньої та медичної субвенцій на рівні обласних бюджетів України у 2015–2017 роках [5]

У відсотках

Обласні бюджети	Освітня субвенція			Медична субвенція		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Вінницька обл.	3,0	3,3	4,4	4,0	4,4	4,4
Волинська обл.	3,8	3,9	2,8	2,5	2,8	2,8
Дніпропетровська обл.	8,0	8,6	9,1	8,2	9,0	9,1
Донецька обл.	10,9	6,4	5,6	11,2	5,6	5,6
Житомирська обл.	3,2	3,1	3,5	3,1	3,5	3,5
Закарпатська обл.	2,3	2,0	3,4	3,0	3,4	3,4
Запорізька обл.	7,8	8,0	5,0	4,5	5,1	5,0
Івано-Франківська обл.	2,8	2,8	3,9	3,3	3,9	3,9
Київська обл.	2,1	2,3	4,8	4,3	4,7	4,8
Кіровоградська обл.	2,7	2,8	2,7	2,5	2,7	2,7
Луганська обл.	5,4	5,8	1,9	5,7	2,0	1,9
Львівська обл.	5,4	5,7	6,9	6,2	6,8	6,9
Миколаївська обл.	5,0	5,2	3,2	2,9	3,2	3,2
Одеська обл.	5,1	6,0	6,6	5,9	6,7	6,6
Полтавська обл.	3,8	3,9	3,9	3,7	3,9	3,9
Рівненська обл.	3,1	3,5	3,1	2,8	3,1	3,1
Сумська обл.	2,4	2,5	3,2	2,8	3,2	3,2
Тернопільська обл.	2,1	2,2	2,9	2,6	2,9	2,9
Харківська обл.	6,1	6,4	7,5	6,9	7,4	7,5
Херсонська обл.	3,4	3,5	2,9	2,7	2,9	2,9
Хмельницька обл.	3,5	3,7	3,6	3,3	3,6	3,6
Черкаська обл.	3,3	3,5	3,6	3,2	3,6	3,6
Чернівецька обл.	1,9	1,9	2,4	2,2	2,4	2,4
Чернігівська обл.	2,9	2,8	3,0	2,7	3,0	3,0
Всього по обласних бюджетах	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що ефективність міжбюджетних відносин та бюджетного вирівнювання має забезпечуватися чітким розмежуванням дохідних і видаткових повноважень, а кожен рівень влади повинен мати достатні джерела доходів для реалізації покладених на них функцій. Крім того, в умовах реалізації концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, місцеві органи влади мають прагнути до забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів, що призведе до скорочення бюджетних дисбалансів територій, забезпечення максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача, і, в кінцевому результаті, сприятиме соціально-економічному розвитку України.

Література

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.] / ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2017. – 92 с.
4. Бюджетна безпека України в координатах гібридних загроз фінансовій системі : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/byudzh_dezpeka-76082.pdf
5. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
6. Казюк Я.М. Моделі державного управління міжбюджетними відносинами у розвинених країнах світу: уроки для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/diss_Kazyk.pdf
7. Костирко Л. А. Зарубіжний досвід регулювання міжбюджетних відносин та можливості його адаптації в Україні / Л. А. Костирко, Н. Ю. Велентейчик // Часопис економічних реформ. – 2016 р. – № 1(21). – С. 55–64.

Надійшла: 24.09.2017; рецензент: д. е. н., проф. Хрущ Н.А.